

A kurzus kódja: BBN-FIL18-232.02, BMA-FILD-232.09, BBN-FIL-232.07, BBV-020.214, BMVD-020.58
A kurzus megnevezése: Hellenisztikus filozófia
A kurzus címe angolul: Hellenistic philosophy
A kurzus előadója: Bene László doc.
A kurzus helye és ideje: SZE: 10:00-11:30, MÚK 4/i.ép I.em 221
Dátumok: szeptember 9, 16 és 30 (szeptember 23-án azt óra elmarad); október 7, 14, 21 (28 szünet); november 4, 11, 18 és 25; december 2 és 9.

A kurzus előfeltétele(i):
A jegyszerzés módja(i): beadandó dolgozatok 70% + órai munka 30%.
Követelmények: Az órán referátumot nem kell tartani, de elvárás az óra rendszeres látogatása (max. 3 hiányzás), az órán tárgyalt szöveg alapos ismerete, valamint az aktív részvétel a vitában.
A szeminárium résztvevőinek a félév során 4 alkalommal rövid esszét kell írniuk 500 szó terjedelemben, valamint önálló 2 kérdést/problémafelvetést megfogalmazniuk; egy további, hasonló terjedelmű dolgozat egy cikk vagy könyvfejezet tömör összefoglalása (az oktatóval egyeztetendő; a BA és MA hallgatók különböző nehézségű szövegeket kapnak). A félév során összesen 5 beadandót kell elkészíteni. Az osztályzat ezen dolgozatok eredményéből (70%) és az órai aktivitásból (30%) áll össze.
A mesterséges intelligencia használatára vonatkozólag a BTK szabályozása irányadó: https://www.btk.elte.hu/MI-eszkoz-felhasznalasanak-szabalyozasa-a-BTK-n
A beadott dolgozaton minden esetben fel kell tüntetni a MI használatának módját, nem kötelező azonban benyújtani a dékáni utasítás kitöltött mellékletét.

A kurzus leírása, tematikája:
A szeminárium a Filozófiatörténet 2. vizsgára való felkészülést segíti, de önállóan is felvehető.
A görög világban – elsősorban Athénban – a hellenisztikus korra sokrétű filozófiai kultúra alakult ki. A platóni Akadémia – melynek filozófusai a korszakban szkeptikus irányt képviseltek – és az újonnan alapított epikureus és sztoikus iskolák éles vitákat folytattak az ismeretelmélet, az etika és a természetfilozófia kérdéseiről. Éliszi Pürrhón egy másik szkeptikus irányt indított el, mely a hellenisztikus kor végén és a császárkorban erősödött meg. A hellenisztikus iskolákban centrális volt az etika, a filozófiát „az élet művészete” gyanánt fogták fel. Egyes irányok a lélek nyugalmát teljes elméleti tanrendszer kidolgozásával igyekeztek biztosítani, mások pedig éppen a teoretikus elköteleződések felszámolásával. A sztoicizmus, az epikureizmus és a szkepticizmus olyan álláspontok, melyek az európai gondolkodás későbbi korszakaiban is fontos szerepet játszottak, különösen a reneszánszban és a kora újkorban. A sztoikus etika újabb virágkorát éli, sokan ma is közvetlenül relevánsnak érzik az életvezetésben. A hellenisztikus iskolák közötti vitákban pedig – például az igazság kritériumára vagy a determinizmus és emberi felelősség kérdéseiben – belső filozófiai érdekességgel bíró érvek fogalmazódtak meg.
Az órán vizsgált témák:
1. Epikureus etika és társadalomfilozófia; 2. Sztoikus etika: az ember morális fejlődése és az etikai cél; 3. Etika és ismeretelmélet a pürrhónizmusban; 4-5. Ismeretelméleti viták

(epikureusok, sztoikusok, akadémikusok, újpürrhónisták); 6-7. Ontológia, természetfilozófia, kozmológia (epikureusok, sztoikusok); 8. Epikureus lélekelmélet. 9. Sztoikus lélekelmélet; a szenvedélyek. 10. Teológia (epikureusok, sztoikusok); 11-12. Determinizmus és emberi felelősség (Epikürosz, Khrüszipposz, Karneadész).

A kurzushoz tartozó kötelező irodalom:

Források:

Long-Sedley: *A hellenisztikus filozófusok*. Akadémiai Kiadó, Budapest 2014.

E szöveggyűjteményből a következő szövegek kötelezőek:

Epikureizmus: 7A, B; 8A, B; 9A; 10A, C; 11A-H; 12A, B, D; 13A-C, E, F, G, I; 14A-E; 15A, B, D; 16A, B, D; 17A-E; 18A-D; 20A-I; 21A-I, K, L; 22A-I, K-N

Sztoicizmus: 27A, B, D-F; 28A, B, E, I-K, O, P; 30A-D; 33A-E, F, H, I, M, N; 39A-C, E; 40A-H; 41A-C; 44A-F, 45A-P; 46A-J, M-P; 47A, F, G, J, P, Q; 52A, B, E-G; 53A-G, J-T; 54A-Q, T; 55A-E, I-O, Q-S; 57A-G; 58A-K; 59A-F, H, I, L, M, Q; 60A-F, J-M, R, S; 62A-K; 65A-L

Pürrhónizmus, akadémiai szkepszis: 1A-K; 69A-L; 70A, B; 71A-C; 72A-N

A forrásokat a kijelölt szövegekhez tartozó kommentár-résszel együtt kell feldolgozni:

7. Másodlagos tulajdonságok. 8. Atomok. 9. Legkisebb részek. 11. Az atomok mozgása. 12. Mikroszkopikus és makroszkopikus tulajdonságok. 13. Kozmológia teleológia nélkül. 14. Lélek. 15. Érzékelés, képzelet, emlékezet. 16. Minden benyomás igaz. 17. Az igazság kritériumai. 18. Tudományos módszertan. 20. Szabad akarat. 21. Gyönyör. 22. Társadalom.

27. Létezés és fennállás. 28. Az első és a második nem. 30. Univerzálék. 33. Beszédtartalmak. 40. Az igazság kritériumai. 41. Tudás és vélekedés. 44. Princípiumok. 45. Test. 46. Isten, tűz, kozmikus ciklus. 52. Örök visszatérés. 53. Lélek. 54. Teológia. 55. Okság és végtet. 57. Készítés és sajátunknak elismerés. 58. Érték és közömbösség. 59. Hozzáink illő cselekedetek. 60. Jó és rossz. 62. Morális felelősség. 65. Szenvedélyek.

69. Vélekedés nélkül élni. 70. Az akadémikusok hozzájárulása a filozófiai vitákhoz. 71. Az ítéletfelfüggesztés indokai. 72. Az ítéletfelfüggesztés módszerei.

Tankönyv:

A.A. Long: *Hellenisztikus filozófia*, ford. Steiger Kornél, Osiris, Budapest 1998.

A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom:

Brad Inwood (szerk.): *The Cambridge Companion to the Stoics*. Cambridge UP, 2003.

James Warren (szerk.): *The Cambridge Companion to Epicureanism*. Cambridge UP, 2009.

Richard Bett (szerk.): *The Cambridge Companion to Ancient Scepticism*. Cambridge UP, 2010.

Keimpe Algra – Jonathan Barnes – Jaap Mansfeld – Malcolm Schofield (szerk.): *The Cambridge History of Hellenistic Philosophy*. Cambridge UP, 1999.